

wrzesień 2023

Przegląd gazowniczy

nr 3 (79)

ISSN 1732-6575

MAGAZYN IZBY GOSPODARCZEJ GAZOWNICTWA

Temat wydania:

NOWOCZESNE TECHNOLOGIE W GAZOWNICTWIE

Filary finansowania rozwoju gospodarki wodorowej w Unii Europejskiej

Robert Mikulski

Europejski Bank Wodorowy i unijne środki na rzecz rozwoju projektów wodorowych

Obecnie sytuacja energetyczna wymaga od nas podjęcia wysiłków w kierunku zrównoważonej produkcji i wykorzystania energii. W tym kontekście coraz większą uwagę przyciąga wodór jako czyste źródło energii, a Unia Europejska już uznaje go za ważny element strategiczny w dążeniu do neutralności klimatycznej. Kluczową rolę w zapewnieniu przejrzystości i wsparcia dla tego sektora ma zapewnić utworzony na mocy komunikatu KE z 16 marca 2023 roku Europejski Bank Wodorowy.

Głównym celem Unii Europejskiej jest osiągnięcie stałej produkcji 10 mln ton odnawialnego wodoru rocznie, co wymaga znacznych nakładów finansowych, szacowanych na 350–500 mld euro. W tym zakresie planuje się inwestycje między innymi w budowę mocy odnawialnych, elektrolizerów, dedykowanych gazociągów i infrastruktury magazynowej. Duża część tych wydatków ma pochodzić od prywatnych inwestorów, co zapewni zrównoważony rozwój sektora.

Finansowanie projektów wodorowych będzie wspierane przez różne programy unijne, takie jak Horyzont 2000, Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Czystego Wodoru, Fundusz Innowacyjny, mechanizm IPCEI oraz krajowe plany odbudowy. To istotny krok naprzód w rozwijaniu tej obiecującej branży.

Wstępnie zaproponowana dopłata wspierająca za kilogram wodoru wynosi około 4 euro i przewiduje się, że będzie maleć w miarę postępującej optymalizacji procesów produkcyjnych, co zwiększy konkurencyjność tego źródła energii.

Filary finansowania rozwoju gospodarki wodorowej w Unii Europejskiej

Aukcje na wsparcie produkcji odnawialnego wodoru

Jesienią 2023 roku zostaną wprowadzone aukcje finansowane z Funduszu Innowacyjnego, mające na celu wsparcie produkcji odnawialnego wodoru. W trakcie aukcji będą przyznawane dopłaty do każdego kilograma wyprodukowanego wodoru w okresie dziesięciu lat. Pierwsza transza budżetowa na te cele to około 800 mln euro. Aukcje przeprowadzi Europejska Komisja Wykonawcza ds. Klimatu, Środowiska i Infrastruktury. Istnieje także propozycja dodatkowego systemu wsparcia, nazwanego *auction-as-a-service*, który państwom członkowskim umożliwi dodatkowe finansowanie dla tych krajowych przedsiębiorców, którzy

nie zdobyli wsparcia podczas głównych aukcji. Pomoc udzielana w ramach tego systemu będzie miała charakter notyfikacji pomocy publicznej.

Wsparcie dla importu odnawialnego wodoru

Chociaż mechanizm wsparcia dla importu odnawialnego wodoru wciąż jest w fazie projektowania, jego główna idea będzie opierać się na modelu aukcji. Nacisk kładziony będzie przede wszystkim na rozwój infrastruktury portowej, co ma na celu usprawnienie procesu importowania wodoru drogą morską.

Koordinacja rynku poprzez bazę danych

Aby umożliwić efektywną koordynację działań na rynku wodorowym, zostanie utworzona baza danych zarządzana przez bank. Zawierać ona będzie informacje na temat aktualnego stanu gospodarki wodorowej w UE, w tym listy intencyjne, benchmarki cenowe oraz zawierane branżowe porozumienia.

Zarządzanie istniejącymi źródłami finansowania

Bank będzie również odgrywał kluczową rolę w koordynacji istniejących źródeł finansowania, jednocześnie ułatwiając wymianę międzynarodowej i międzysektorowej wiedzy w zakresie innowacyjnych rozwiązań wodorowych. Będzie to również platforma do dzielenia się informacjami o efektach osiągniętych przez poszczególne państwa i o skuteczności różnych modeli finansowania.

Krajowe wsparcie na rzecz rozwoju technologii wodorowych

Finansowanie w ramach Krajowego Planu Odbudowy (KPO)

W polskim systemie wsparcia technologii wodorowych przewiduje się działania w ramach Krajowego Planu Odbudowy. Obecnie procedowany jest projekt rozporządzenia ministra klimatu i środowiska w sprawie udzielania pomocy publicznej na rozwój technologii wodorowych oraz infrastruktury współtowarzyszącej w ramach KPO i zwiększania odporności (934). Projekt ten znajduje się na etapie opiniowania.

Warunkiem uruchomienia programu będzie jednak odblokowanie przez Komisję Europejską środków dla KPO. Zgodnie z projektem, kwalifikowalność wydatków obejmuje okres od dnia następującego po dniu złożenia wniosku, do 30 czerwca 2026 roku.

Czas na realizację projektów będzie zatem stosunkowo krótki. Wniosek trzeba będzie złożyć przed rozpoczęciem realizacji projektu inwestycyjnego. Zgłaszający projekty powinni być przygotowani na szersze rozumienie terminu „rozpoczęcie realizacji”, co może być problematyczne. Warto pamiętać, że im więcej uzyskanych pozwoleń (decyzji administracyjnych), tym większa szansa na pozytywne rozpatrzenie wniosku.

Głównym celem Unii Europejskiej jest osiągnięcie stałej produkcji 10 mln ton odnawialnego wodoru rocznie, co wymaga znacznych nakładów finansowych, szacowanych na 350–500 mld euro. W tym zakresie planuje się inwestycje między innymi w budowę mocy odnawialnych, elektrolizerów, dedykowanych gazociągów i infrastruktury magazynowej. Duża część tych wydatków ma pochodzić od prywatnych inwestorów, co zapewni zrównoważony rozwój sektora.

Wsparcie dla projektów z zakresu technologii wodorowych

W Rządowym Centrum Legislacyjnym procedowany jest projekt nowelizacji ustawy „Prawo energetyczne” oraz niektórych innych ustaw (UD382). Zakłada on wprowadzenie mechanizmów wsparcia dla prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej w zakresie technologii wodorowych. Projekt zakłada również wpisanie do ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju organu odpowiedzialnego za przydzielanie środków na prowadzenie działalności badawczo-rozwojowej w zakresie wodoru.

Dofinansowanie będzie poprzedzone merytoryczną oceną złożonych wniosków o dofinansowanie oraz analizą korzyści dla systemu energetycznego, wynikających z udzielenia grantu na dany projekt. Na szczególne rozwiązania dotyczące procedur konkursowych, wysokości wsparcia i wymaganych przesłanek projektu będziemy musieli poczekać do czasu przedstawienia projektów aktów wykonawczych do nowelizacji.

Wsparcie z Funduszu Modernizacyjnego

Program Funduszu Modernizacyjnego pozwala na realizację projektów kogeneracyjnych opartych na wodorze. Oferowane konkursy kierowane są do przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania energii lub ciepła. Dofinansowanie w tym zakresie może wynieść do 60% kosztów kwalifikowanych. Operatorem krajowym Funduszu Modernizacyjnego jest NFOŚiGW.

Wsparcie z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)

Program „Wsparcie infrastruktury do ładowania pojazdów elektrycznych i infrastruktury do tankowania wodoru” przewiduje możliwość uzyskania dofinansowania na budowę lub przebudowę ogólnodostępnych stacji wodoru.

Pierwszy konkurs w ramach tego programu zakończył się w styczniu. Jednak osoby zainteresowane dofinansowaniem powinny śledzić działania NFOŚiGW, ponieważ w najbliższym czasie

planowane są kolejne nabory, co otwiera nowe perspektywy dla inwestycji w zieloną mobilność.

Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (FENIKS)

Program ten stanowi kontynuację inicjatyw z lat 2007–2013 oraz 2014–2020. Jego nadrzędnym celem jest tworzenie solidnych podstaw dla dalszego rozwoju kraju głównie poprzez budowę zaawansowanej infrastruktury technicznej i społecznej, której podstawą są założenia zrównoważonego rozwoju.

Jednym z kluczowych elementów tego programu jest wsparcie dla technologii wodorowej, które realizowane będzie w ramach podprogramu FENX.02.02 „Rozwój OZE”. Za pośrednictwem tej inicjatywy planowane jest finansowanie projektów skupiających się na tworzeniu i rozbudowie instalacji do wytwarzania wodoru z odnawialnych źródeł energii. Projekt ten obejmuje także budowę magazynów wodoru, które będą służyć potrzebom poszczególnych źródeł OZE, oraz rozbudowę połączeń sieciowych, w tym specjalistycznych sieci przeznaczonych do transportu wodoru. Chociaż szersze wdrożenie programu planowane jest na 2024 rok, już dziś budzi on duże zainteresowanie wśród inwestorów i ekspertów branży.

* * *

Z przedstawionych założeń wynika, że w nadchodzących latach, a nawet miesiącach, będziemy świadkami wielu możliwości zdobycia dofinansowania w obszarze technologii wodorowych. Kluczową rolę w tym systemie odgrywają powiązania między organizacjami unijnymi a krajowymi, których efektywne wdrożenie może przynieść znaczące korzyści z wykorzystania technologii wodorowej.

Finansowanie projektów wodorowych będzie wspierane przez różne programy unijne, takie jak Horyzont 2000, Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Czystego Wodoru, Fundusz Innowacyjny, mechanizm IPCEI oraz krajowe plany odbudowy.

Obecnie wydaje się, że głównym wyzwaniem jest kontynuowane zamrożenie funduszy z KPO przez Unię Europejską, które bez wątpienia będą kluczowym źródłem wsparcia dla technologii wodorowych w naszym kraju. Niemniej jednak prognozowanie, kiedy dokładnie te środki zostaną udostępnione jest wyjątkowo trudne ze względu na brak jasności sytuacji. Należy jednak uważnie obserwować postępy projektów prowadzonych przez RCL oraz aktualności dotyczące naboru nowych wniosków w ramach już działających programów.

Robert Mikulski, radca prawny, partner zarządzający w BRILLAW Kancelaria Radców Prawnych Mikulski & Partnerzy, członek zarządu Stowarzyszenia Polski Wodór, wiceprzewodniczący rady nadzorczej Warszawskiej Izby Gospodarczej